

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY)
PL 3000
90014 Oulun yliopisto
Oulu
esa.hohtola@oulu.fi
puh.040-7515572

Postiosoite: Pohjois-Suomen hallinto-oikeus, PL 189, 90101 Oulu
Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi
Puhelin: 029 56 42800 Faksi: 029 56 42841

Viite: Suomen riistakeskuksen (Oulu) päätös 2014/00016 5.3.2014 (liite 1)

Asia: ML 41 B §:N MUKAINEN POIKKEUSLUPA

Vaatus: Lupa ampua harmaa- ja merilokkeja kumotaan lainvastaisena.

Perusteina esitämme seuraavan:

1. Molemmat lajit on luokiteltu uhanalaisiksi viimeisessä Suomen uhanalaisten lajien luettelossa (Hyvärinen ym. 2019).

Metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvostonasetuksen (452/2013) 2 §:n mukaan Suomen riistakeskuksen on metsästyslain 41 b §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyjä poikkeuslupan myöntämisedellytyksiä arvioidessaan selvittävä:

- 1) poikkeuslupan kohteena olevan riistaeläinlajin kanta tai kannan tila haetulla poikkeuslupa-alueella, maakunnassa sekä koko valtakunnassa.

Tätä selvitystä ei ole tehty. Se olisi tullut laatia, koska lajit ovat vähentyneet siinä määrin, että ne on liitetty uhanalaisten lajien luetteloon.

2. Tavon alueella tavataan suhteellisen vähän pesimättömiä harmaa- ja merilokkeja päätöksessä ilmenevänä aikavälinä (Liite 4). Tavon Ulkonokalla sijaitsee (Oulun luonnonystävään yhdistys r.y.:n ylläpitämä) Tavon lintuasema, jossa on havainnoitu ja rengastettu lintuja vuodesta 1962 alkaen. Molemmat nämä lajit ovat havaintojen mukaan kesäkaudella varsin vähälukuisia Ulkonokan – Tavon luoteiskärjen alueilla, jossa sijaitsevat hakemuksen karttaliitteen mukaiset Tavon niemen pohjoisosassa sijaitsevat kalastuspaikat nro:t 1 ja 3 (Päätöksen karttaliite, liite 2). Lintuharrastajat ovat myös käyneet varsin usein Tavon kalasatamassa, jossa lokkien määrä on ollut havaintoaikoina alhainen (Liite 4). Kalasataman edustalla luoteessa sijaitsee kalastuspaikka 2 ja sataman länsi- ja lounaispuolella kalastuspaikat 4, sekä 1 ja 2. Havainnointi kattaa näin varsin hyvin kyseiset pyyntialueet. Luvan sallimat määrät ovat selvityksemme mukaan liian suuria.

3. Kalastusalueen lähistöllä ei pesi kumpaakaan lajia.

Tavon alueella, johon haetaan e.m. lupaa, ei pesi kumpaakaan lokkilajia lähellä. Lähimmät pesimäpaikat ovat Siikajoen Rautakalliolla noin 13 km Tavosta koilliseen, jossa pesii noin viisi paria harmaalokkeja ja Hailuodossa Isomatalan alueella, noin 17 km koilliseen, jossa pesii noin 35

harmaa- ja 20 merilokkiparia (Juha Markkola, Liite 3). Toisaalta Tauvon kalasatamasta etelään, Raahen Pöllän Ulkokallan karilla, noin 7 km lounaaseen, pesii noin 10 harmaalokkiparia (Tiira-lintutietokanta; www.Tiira.fi). Kauempana Raahen–Pyhäjoen edustan saaristossa, Pyhäjoen Hanhikiven niemestä Raahen Mikonkarin korkeudelle, 12–34 km lounaaseen Tauvon kalasatamasta pesi vuonna 2006–2009 n. 360 paria harmaalokki- ja 13 merilokkiparia (Tikkanen ja Tuohimaa. 2010, liite 5).

Molemmilla alueilla harmaalokin kanta on laskussa, Hailuodossa kanta oli suurimmillaan 2009, yli 90 paria, kun parimäärä on nyt 35 paria, ja Raahen Natura-alueilla parimäärä laski 250:stä 153:een vuosien 2006–2015 välillä (Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus).

Metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvostonasetuksen (452/2013) 2 §:n mukaan Suomen riistakeskuksen on metsästyslain 41 b §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetyjä poikkeusluvan myöntämisedellytyksiä arvioidessaan selvitettävä:

3) tarvittaessa viranomaisten, julkisia hallintotehtäviä hoitavien organisaatioiden ja tutkimuslaitosten tiedot, jotka liittyvät poikkeusluvan hakuperusteeseen.

Tätä ei ole tehty. ELY-keskuksella on tieto harmaalokin merkittävästä vähentymisestä lähialueiden merkittävimmissä kolonioissa. Harmaalokki on pääroolissa lupalistalla, 150 yksilöä vuotta kohden.

4. Kummankin lajin pesimättömien yksilöiden kannat ovat olleet laskusuunnassa viime vuosina.

Oulun kaupungin kaatopaikka-alue, joka on ollut ylivoimaisesti suurin lähinnä Tauvon niemeä sijaitseva lokkien keväisen ja syysesiintymisen paikka, on käsitelty sen kaltaiseksi, että se ei enää sovi lokkien ruokailualueeksi. Biojätteen varastointi loppui alueella vuonna 2016. Harmaalokkien määrä Ruskossa väheni noin 75 % vuosina 2009–2017 (Aalto 2018, liite 6). Väheneminen on jatkunut edelleen ja keväällä 2019 harmaalokkeja on havaittu jopa 90 % vähemmän kuin keväällä 2009 (Esa Aalto, kirj.).

5. Huomioiden lajien lisääntymispotentiaalin, keskiarvona noin 0,6 lentoon lähtevää poikasta pesivää paria ja vuotta kohden (Cramp. ym 1983), harmaalokilta ammuttaisiin lähikolonioiden lähes koko lähiseudun pesimäyhdyksuntien vuosituotantoluokka tämän luvan perusteella.

Vuotuinen lähikolonioiden poikastuotto edellisessä kohdassa esitettyjen parimäärien ja keskimääräisen poikastuotannon mukaisesti olisi noin $(270 \cdot 0.6)$ 160 harmaalokin ja $(45 \cdot 0.6)$ 27 merilokin poikasta. Lisäksi on huomattava, että poikkeusluvassa määritellään ainoastaan rauhoitusaikana ammuttavien yksilöiden lukumäärä. Rauhoituksen päätyttyä 1.8. alkaen harmaa- ja merilokkeja saa ampua vapaasti. Siten vastaavalla intensiteetillä pyyntiä jatkettaessa vuotuinen saalismäärä ylittäisi reilusti koko lähialueen poikastuoton. Tällöin suotuisan suojelun taso ei toteudu.

6. Nuorten lokkien kesäinen ravintokohde on ollut perinteisesti huonosti hoidetut kaatopaikat. Vuodesta 2016 kaatopaikoille ei ole enää sallittua kasata biologista jätettä. Kun kaatopaikat ovat nykyisen EU-vaatimusten taseisia, niin lokeille soveliasta ruokajätettä sieltä ei enää leviä. Lähin suuri kaatopaikka sijaitsee Oulussa. Oulun kaatopaikalla on ollut varsin suuri – liki läpivuotinen loppikanta, koostuen pääasiassa harmaalokeista. Kaatopaikalla vierailleva loppikanta pienentynyt vuodesta 2015 vuoteen 2019 alle kymmenesosaan maksimeistaan, kun biojäte ruvettiin keräämään erillisenä, ja ravintotilanne ehtyi (Oulun Ruskon kaatopaikan ja läheisen Pyykösjärven

lokkilaskennat: TIIRA-lintuhavaintokanta – www.tiira.fi ja Oulun jätehuollolle tehdyt lokkiselvitykset, mm. Aalto, E.). Muualla Perämeren seudulla ei ole enää ns. avoimia kaatopaikkoja. Ne ovat olleet merkittäviä nuorten lokkien kesäisiä ravinnonhakupaikkoja, vaikuttaen koko Perämeren alueen lokkikantojen kehitykseen. Nyt kun lokkien pääasiallinen koko aluetta koskeva ravintokohde on poistunut, koko Perämeren alueen harmaalokkikannan voi olettaa jatkavan laskuaan tasaisesti pidemmän aikaa. Näin ollen ei ole tarpeellista antaa pidempiaikaista lokkien ampumisilupaa Tavon alueelle hakijalle.

7. Hakijan ilmoittama haitta 5 000€ vuodessa vaikuttaa suurelta. Oulun kalakaupoista ei saada juurikaan paikallista isoa siikaa havaintojemme perusteella. Kyseinen 5 000 euron haitta on mainittu syntyvän kauden aikana erittelemättä, mikä osa siitä syntyy pesimärauhotuskaudella 1.5.–31.7. Poikkeusluvan perusteena oleva rauhoitusaikana syntyvän haitan suuruus tulisi pystyä jollain tavalla osoittamaan lupahakemuksessa. Lokit eivät pysty vahingoittamaan kaikkia rysässä olevia kaloja, vaan yleensä vain pientä osaa kaloista. Jos puolet kaloista (mikä on paljon) menisi pilalle lokkien aiheuttaman vahingon vuoksi, pitäisi poikkeuslupakaudella 1.5.–31.7. tulla myyntiin vähintään 10 000 euron arvosta tuoretta isoa siikaa. Jos ison siian kilohinnaksi arvioidaan 10 euroa/kilo, pitäisi isoa siikaa olla myynnissä 1 000 kiloa (jos 5 euroa/kilo, niin sitten 2 000 kiloa). Tämä on niin suuri määrä, että sen myynti täytyy olla tiedossa ja kirjanpidossa useamman vuoden ajalta. Vahingon määrän arvioimiseksi olisi välttämätöntä tietää poikkeuslupakaudella myydyin ison siian kappalemäärä, kilomäärä ja hinta ja lisäksi se, mihin kalaa on myyty. Näiden tietojen avulla pystyttäisiin todentamaan mahdollisen tulonmenetyksen tapahtuneen.

Jos kalaa ei ole saatu myyntiin lokkien aiheuttaman haitan vuoksi, todistaa se, että lokkien ampuminen rysiltä ei auta ongelmaan. Kyseisillä rysäpaikoilla on saanut ampua lokkeja poikkeusluvalla edellisen viiden vuoden ajan. Jos ongelma on ratkennut ampumalla, on siikaa tullut paljon myyntiin ja se löytyy kirjanpidosta. Jos ongelmat ovat jatkuneet ampumisesta huolimatta, eikä siikoja ole saatu, ei ampumista ole syytä tarpeettomasti jatkaa.

Rysäkalastukselle aiheuttavat vahinkoa erityisesti hylkeet ja jonkin verran myös merimetsot ja koskelot uidesaan rysän sisälle tai vahingoittamalla rysän suulla rysään uivia kaloja. Näitä vahinkoja voi olla vaikea erottaa lokkien kaloihin aiheuttamista jäljistä. Hakijan pitäisi pystyä esittämään eläinten aiheuttama kokonaisvahinko ja siitä arvioitu lokkien vuoksi syntynyt vahinko.

Pitäisi olla tiedossa, paljonko kalaa on saatu myyntiin ja mikä osuus rysässä olleista kaloista on ollut vahingoittuneita. Näistä pitäisi arvioida, mikä osuus on harmaa- ja merilokkien aiheuttamaa. Silloin voitaisiin laskea todellinen syntyneen vahingon suuruus. Hakemuksessa esitetään vain luku 5 000 euroa, mutta ei mitään lähtötietoja, mihin se perustuu.

Muun tyydyttävän ratkaisun käyttö

Rysä- ja verkkokalastus on viimeaikoina merkittävästi vaikeutunut kalaa syövien alkuperäislajistoomme kuuluvien eläinten runsastumisen vuoksi. Osa kalastajista on pystynyt ratkaisemaan ongelman pyydyksiä kehittämällä ja karkotusmenetelmiä kokeilemalla. Rysät voidaan ankkuroida syvälle ja kattaa verkoilla, jolloin lokit eivät pääse vahingoittamaan kaloja. Tällaisiin rysiin menevät muut kalat, paitsi varjostusta karttava iso siika. Siten muuhun kuin ison siian pyyntiin löytyy helposti muu tyydyttävä ratkaisu lintujen ampumisen vaihtoehtona. Ammattikalastukseen on saatavilla paljon hankerahoitusta. Tuntuu järkevältä hakea rahoitusta soveliaiden keinojen löytämiseksi tämänkin ongelman ratkaisemiseksi myös ison siian pyynnissä. Varsinkin, jos ongelma ei ole ratkennut lokkeja ampumalla, ei ampumista tule enää jatkaa.

KHO:n päätökset vastaavissa asioissa

Korkein hallinto-oikeus on katsonut päätöksessään Vuosikirjapaatos » KHO:2016:148. (liite 7) Tässä päätöksessä todetaan, että ”poikkeusluvan myöntäminen viljelmille aiheutuvan vakavan vahingon estämiseksi ei voinut perustua hakemuksessa tältä osin esitettyyn yksilöimättömään ja yleiselle tasolle jääneeseen mainintaan.” Vastaavasti nyt valituksenalaisessa päätöksessä pitäisi tarkemmin pystyä yksilöimään aiheutuneen vahingon syntyminen.

Toisessa KHO:n päätöksessä (Diaarinumero 4227/1/16, liite 8) lupa rauhoittamattomien lintujen tappamiseen on kumottu, koska pyydettävien lintujen määrä oli kohtuuttoman suuri suhteessa lähialueella pesivään kantaan. Nyt valituksen alaisessa päätöksessä poikkeusluvan alainen pyynti kohdistettaisiin nuoriin lokkeihin, joiden esiintymiseen suhteutettuna luvassa mahdollistettu pyyntimäärä on selvästi ylimitoitettu.

Valitusajan alkaminen

Päätöksen päivämäärä on 27.3.2019 ja päätös on saatettu tiedoksi sähköpostilla.

Liitteet:

Liite 1. Valituksen alainen riistakeskuksen päätös

Liite 2. Karttaliite.

Liite 3. Hailuodon Isomatalan harmaa- ja merilokin pesimätiedot. Rautakallion kari sijaitsee n. 5 km. Siikajoen suuntaan Isomatalasta

Liite 4. Lokkien esiintyminen Tavossassa.

Liite 5. Aalto, EA 2018: Raportti lokkien ja varislintujen määrästä Oulussa Ruskon jätekeskuksessa v. 2017, Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (5s.)

Liite 6. Tikkanen H ja Tuohimaa H: 2010: Maanahkaisen merituulipuiston linnustoselvitys. Ramboll Oy ja Rajakiiri Oy 83s

Liite 7. KHO:n päätös

Liite 8. KHO:n päätös

Kirjallisuusviittet: (viitattu sivu voidaan kopioida tarvittaessa)

Cramp ym. 1983: Handbook of the Birds of the Europe, Middle East and North Africa. The birds of the Western Palearctic. Vol III.

Hyvärinen, E; Juslén, A; Kemppainen, E; Uddström, A; Liukko, UM 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Esa Hohtola
Puheenjohtaja

Ari-Pekka Auvinen
Suojelutoimikunnan puheenjohtaja